

ՀԱՄԱՆԿԱՐ՝
Վ. ՊԱՍՏԵՅԱՆԻ

Հարգելի խմբագիրներ, հավանական է հեռուստատեսությամբ դիտել նր այն հաղորդումը, որտեղ ձայն արվեց ասաղաղաշակների ակադեմիայի մի ակադեմիկոսին: Լսելն, որ գրողություն ունեն նաև այլ ակադեմիկոսներ, սանձը՝ դյուլառտեսական, բռնական, երաժշտական, երիտասարդական, հեռուստատեսության, ստեղծագործական, հասարակագիտական, զեղարվեստական: Այս թվածա ակադեմիկոսներին բացի երբեմն-երբեմն լսում կամ կարգում են նաև այլ ակադեմիկոսների մասին, որտեղ առումներն ենցամ չեմ հիշում: Ինչ էլ այս ամենը, հանրապետության մայր ակադեմիային քաժանկելու միտում, թե պարզապես կամ մարդկենց տարբեր խմբեր, ովքեր շատ են շտապում ակադեմիկոսի կոչում ստանալ, «ստիպված» ակադեմիա են ստեղծում և իրենց էլ դառնում այդ ակադեմիայի իսկական անդամներ, պելին՝ հիմնադիր անդամներ:

ՄԱԿԱՆ ՎԱՐՈՒՄԵՐԺԱՆ ԱՊՐԵԼԻՐԷ ԶԱՐԳՈՐԺ ԴԱՐԱՎՐՈՒ
ՅՈՒՆ, ԻՆՆ ԿԱՐԺԻՔԻ ԵՔ ԴՈՒՔ... ԿԱՄ ԳՈՒՅԵ ԱՅՂ ԱԿԱ-
ԳԵՄԻԱՆԵՐԻ ԱՆՈՒՆՐ ԱՐԱՐԳԱԿԵԱ ԱԿԱՄԱՆԱԿԱՆ ՀԷ
ՌՈՒՐԵՆ ԵՂԻԱԶԱՐԱՅԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ

Նամակը մեկնաբանելու համար խմբագրությունը
դիմել է ՀՀ Գեղկ-ի մի խումբ ճանաչված գիտնականնե-
րի: Սպասում ենք պատասխանի:

Ինչպես բնության համար չկա լավ ու վատ եղանակ, ճիշտ պոպուլյացիա էլ չկա չար ու բարի, արդարությունն և անարդարությունն, քարոզականությունն և անքարոզականությունն. դրանք տառապանքի գնով մարդու ձեռք բերած հասկացողություններ են, որ հիմք են կազմում մարդկային վարքագծի մասին փիլիսոփայական ուսմունքի՝ էթիկա կոչված: Դրանք հոռուսին, մտազանգին, որի մասին ամեն ազգ ու ժողովուրդ ունի իր պատկերացումը, քայց ի վերջո հիմքում ընկած է քաղաքագիտության համակիրառելի կամ ՈՍԿԵ կոչված օրենքը, ամ էլ. «Մի արա որիշներին քեզ, ինչե չես ցանկանում անեն քեզ»: Չին մտառնունքը 6-5 դարերում, հուլյաներ՝ 5-4, Հրիստոսը՝ 1, Մոհամեդը՝ 5-6, իսկ Երանցիք առաջ Բողոքան, բոլորը նույն գիտության՝ էթիկայի, օրենքներն են:

Այսպիսով պարտմանին զգալա-
վորաբար են, սակայն առանց
արհմե, կյանքը կվերածվեր
քառուր: Ուստի անհրաժեշտ է
գտնել համը մեր խա կվից
դուրս եկած այդ հասկացո-
ղություններին, շնորհիվ ո-
րոնց կյանքը հնարավոր է
կամ անհրաժեշտ: Այդ հասկա-
ցողությունների կամ էթիկայի
թյուրբանալուց կարող է հաս-
ցընել մեծապես աղետներին,
անգամ մարդկային հասարա-
կարգի կորստի, գոյության, ի-
րաքան հետևանք առաջանի
պատերազմի, որի լիճեղու կամ
չլիճեղու հարցն է՝ իր հերթին
կարող է կապված լինել բա-
րոյակամության այլընթանում
հետ:

Այսպիսով պարտմանին զգալա-
վորաբար են, սակայն առանց
արհմե, կյանքը կվերածվեր
քառուր: Ուստի անհրաժեշտ է
գտնել համը մեր խա կվից
դուրս եկած այդ հասկացո-
ղություններին, շնորհիվ ո-
րոնց կյանքը հնարավոր է
կամ անհրաժեշտ: Այդ հասկա-
ցողությունների կամ էթիկայի
թյուրբանալուց կարող է հաս-
ցընել մեծապես աղետներին,
անգամ մարդկային հասարա-
կարգի կորստի, գոյության, ի-
րաքան հետևանք առաջանի
պատերազմի, որի լիճեղու կամ
չլիճեղու հարցն է՝ իր հերթին
կարող է կապված լինել բա-
րոյակամության այլընթանում
հետ:

Համաշխարհային կրոնների
հիմքում ընկած են էթիկայի
նույն օրենքները՝ բարու, մար-
դասիրության, գոյի, մեղքի և
այլն: Այսպեսզի միակ կրոնի
հիմքում, բնականաբար, ընկած
պիտի լինի համաշխարհային
միանույն էթիկան պատկան
համաժողովրդային և համաշ-
խարհային միակ աստուծ
գաղափարով, որպես բարոյակա-
մազա, և հենց աստվածների
միացումն է, որ անհնար
դարձնել կրոնների միանույն
մեծ գաղափար, որի ակնա-
տեսն եղանք վերջերս կաշա-
ռած թուրք կրոնների համաժո-
ղովից հետո: Առնձնափոխի
էթիկայի հետ հավասարակ
եղավ. միայն դարեր անց այդ

խարիք, հետմանը պատկան
չի ամեն դատաստանի ա-
ղու պատկերներն ձևով: Այն
դատաստանի գաղափարն
լրոնում նույն դերն ունի, ի-
նքան օրինակազանների հա-
մար: Երե իշխանության և
նախկինում պահպանում
րակության բաղադրական
քրեական վերահսկողություն
նրն է, ապա կրոնի դերը՝ քա-
ղովական և հոգևած վերա-
հսկողությունն է: Այս տեսակ
լրոնում պատկան արցադրու-
նակներն էլ միշտ կլինին»
պատասխան: «Ուստի կանո-
նաբան անհրաժեշտություն
միշտ կլինի, թե՛ մարդիկ
համաժողովրդական պատաս-
խան:

(Գրականություն) Զոհ Երվան

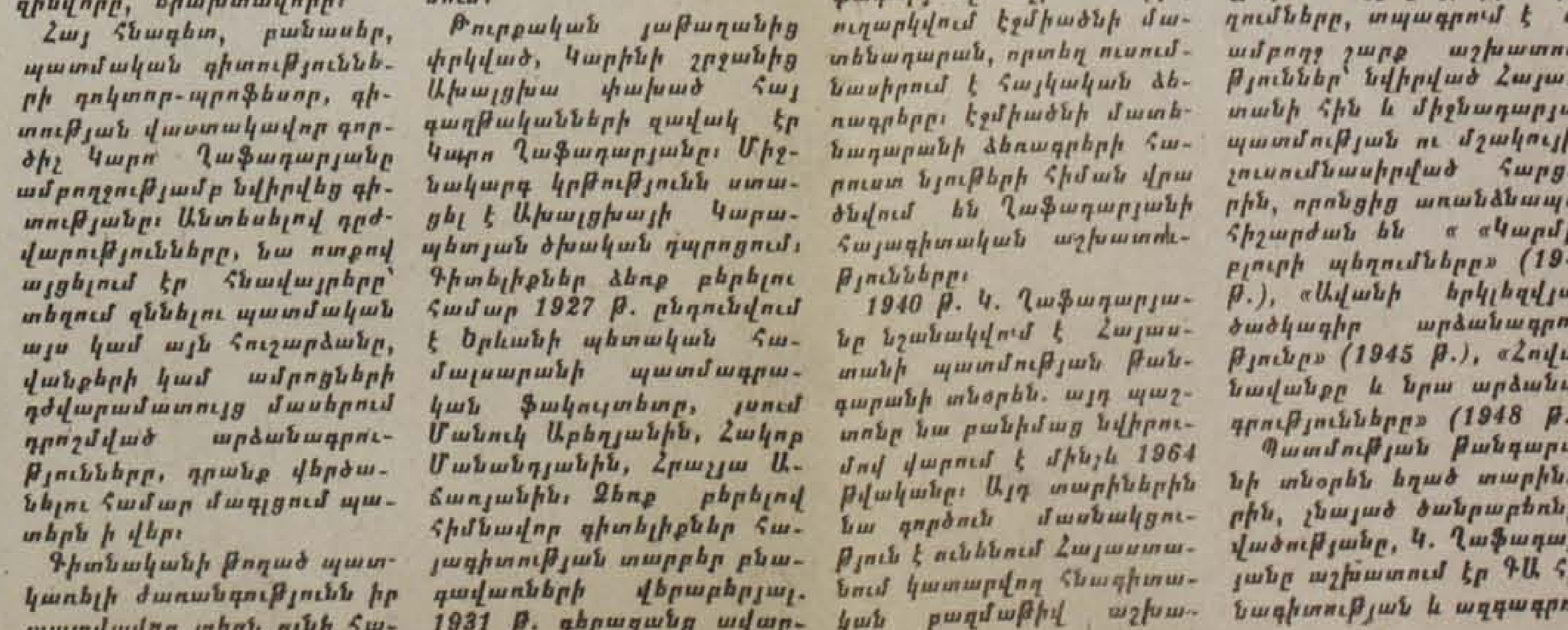
Լճակն և՛ զհարաւուն Է.

(Շարունակութիւնը՝ 3-րդ էջում)

Ապրում են բոլորը, բայց
ընթրին է բախտ վիճակվում
այնպես ծառայել ազգին, գի-
տությունը, որ դառնա նրա
տնային արհեստը:

ԱՌԻԹԸ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆ ԷՐ

յազդիտության գանձար- տելով համալսարանը, Ղա- տանքների, գլխավորում Դ
նում: Տնտեսական աշխատանքի է վիկի ու այլ վայրերի պ

Նոյեմբերի 2-ին Հայաստանի ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտում կայացավ հետաքրքիր հանդիպում Կերմանիայից ժամանած Հայագետների Քննաժողովին և Փրոֆ. Բոլադյանի հետ։

Միջոցառման կազմակերպիչ՝ Քուրդիայի հետազոտությունների բաժնի վարիչ, պատմական գիտությունների դոկտոր Խուրեմ Սաֆապյանը, ներկայացրեց հյուրերին՝ կարևորելից նրանց փաստագիր հայ ժողովրդի պատմության և աշխարհագրության ուսումնասիրության գործում, նվ քանի որ հայագետ-գիտնականները նոր էին վերադարձել Արցախից, քակակ է, որ տպավորություններ պատմեցին այնտեղի երիտասարդության հետ իրենց հանդիպումների, կրթական, քաղաքացիական մասերի։

Քննա ժողովաներ քնաներիժու տարի է, ինչ ուսումնասիրում է Հայաստան, հյուստանակ է մի շարք հայագիտական աշխատությունները։ Մա ակդիմ գործունեություն է վարում Բեռլինում գործող կուրդիացիներ խմբը, և մասնագիտական ընկերության շրջանակում, ուսումնասիրելով հայոց եղեռնին վերաբերող փաստաթղթեր և մասերամաներ, կենդանի վկաների վկայություններ ու վավերագրեր։

Իր էությունում նա նշեց, որ Գերմանիայում մտան թիման շատ սահմանափակ իր ուսումնասիրված, անհատականություն թյուր՝ քան Ֆրանսիայում։ Հետևաբար, իր կողմից շատ նյութերի գերմաներեն թարգմանությունը և հրատարակումը կարեւոր է։ Նա մտադիր է իր նշագրվողությունների շրջանակում գտնվող նյութեր հանձնել Երևանում, Միջեռնակարգիցում հաստատված Ցեղասպանության փանդանուխին։

Քեսա Հոֆմանը արեւելագիտության ինստիտուտի գրադարանին նվիրեց իր կազմած «Հայաստան և հայեր» աշխատությունը, որը հրատարակվել է 1994 թվականին, Համբուրգում:

Աշխատությունը լուսաբանում է Հայերի գեղատա-
րաւեւային հարցերը, աղբրաբանում եղեղներ ապրած վի-
տերի հուշամանկերակներին, ամփոփում է լուսանկարնե-
րը, ձողագծերի հեղուկակերպի թիվում էր Բաֆֆի Կանյոն-
ը և Մարի Կարապաշ Բերդիցը, Լուսանկարներն իր-
կանացի էր գեղմանացի Գոտտոմուսայիտա Կոֆազի-
ուհիցը, որն ապրում և աշխատում է Բեռլինում, Նա-
շրիքի է Հայերի տեղահանության լայնորթով, ստեղծել
շատ հեղինակույթ և հուշիկ պատկերները:

Բարձրորակ հրատարակությունը, 10 հազար տպա-
քանակով, իրականացվել է Համադրդի ԽՈՒՄԻ հրա-
տարակազմության, որը մեծ ազդեց ունի գերմանական
տպագրության պատմության մեջ: Այն հիմնվել է դա-
րասերերի և այնքան է մասնալական այտոր, որ ըն-
թերցողները պարզապես կործնեցին Ռոմբոլտի Հայերի
ու Հայաստանի մասին այս գրքի հրատարակումը իրա-
կանացի էլ է հրատարակության նախաձեռնությամբ,
և հատկանշական է, հեղինակին նման մի նոր պայմա-
նագիր է տալապրակի ևս Մյունխենի հրատարակու-
թյուններին:

Եւ Քեան Հոգմանը եւ ժողովրդ Քուարցանը Քեղինի
բաց հայապարտանի դատարանին եւ Այնտեղ 1923
Քկականին Մարկ Հուարցը հիմնել է գրաբարի եւ աշ-
խարհագրարի ամբիոնը։ Իսկ այսօր Քեղինի բաց հա-
յապարտանի հեղեփրոպական եւ համեմատական հնա-
դիտութուն կա հայկական բաժին, որը միական է եւ ուր
չկո՞տարի է, ինչ հայագիտական աւարկաններ եւ անց-
յում։

ժիրայր Քաչաղյանը ծնվել է Քեհրիմում, քարձոր-
գույն ուսումն առացել է Քեհրիմում, որ ե աշխատում
է այժմ՝ շարժական կոլեկտոր Մեծոր Փրոկուշյանի
գործը։ Նրա ղախաբողական գործունեության արդյուն-
քում ոչ միայն Հայագետ կարգից են, այլև մեալուն աշ-
խատություններ, այդ թվում՝ Հայերեն-գերմաներեն բա-
ռարար։

Ժիրայր Քուրաբյանը հիմնականում զբաղվում է հա-
ժողորդի տեղաբաշխության հարցերով՝ նրա աշխա-
տությունների զուգորդում են աշխարհագրոտի և հայա-
գետի պրոպագանդաները, որոնցից հիմնականը դրույթնե-
րայ թվում է դիստրոպիոն աշխատանքն առկա է որ-
վա՞նի մասնագիտական այս ինքնատիպ զբաղմունքում
ի զենս 22 ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտին գրա-
դարանին

4000000000

Քյան ինստիտուտում՝ գլխավորելով միջնագորշան հնագիտության բաժնի աշխատանքները։ Նա երկար տարիներ հնագիտություն էր ավանդում Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետում։ Մեծ գիտնականի պատմության գիտական հնագիտությունները չգրկագործողն է Ղլինին նվիրված երկհատոր ծավալուն աշխատությունը, որ, սակայն, հրատարակվեց հնագետի մամլոյանը հինգ տարի անց՝ 1982 թվականին։ Բազմակողմանի և բեղուն է եղել Հ. Ղաֆազարյանի գործը։ Նա հերիսավ է հայ ժողովրդի պատմության, հնագիտության, մշակութային տարրեր բնագիտաներին նվիրված բազմաթիվ մենագրական աշխատություններին և ուսումնական ինստիտուտներին, որոնք մշակույթն արժեք ունեն։

Մեծերի կյանքի յմաստ միայն այն չէ, որ նրանց որակյան մեծ ժառանգությունն են քողում։ Նաև հայ, որ նրանց կյանքը, գիտություններն ու ազգին նվիրումը օրինակ է երիտասարդ սերունդի համար՝ ղովագիտությունները հաղթահարելու, հաստատության, մեծ նպատակներին հասնելու գործում։ Անչա ինչու մեծ գիտնական այս տոմարական լուսնայիններին մեկը անթի գարձանն անցանու ևս հիշելու մեծ երասկամարին։ Սովորական լուսնայինը՝ անտօրը կյանքով ապրած մարդու մասին։

ԱՐԱՄ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
«Հ. Անդայան» համալսարանի ժայռայինկայաքածին ուստն

ԱՐԱՄ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ
«Հ. Անադյան» համալսարանի
ժողովրդագրության
բաժնի ուսանող

ԱՌԻ ԶԼ

Հիմնականում զբաղվում էին գործում նաև Սիլիք Շահնա-
նուովության, անհամաձայ-
նության մասին խոսվում է (Շարունակությունը՝ 4-րդ էջում)

Երթյան մասին խոսվում է (Շարունակությունը՝ 4-րդ էջում) .

ԱՅՐ ՀԱԶԱՐԱՄՅԱՆ ՓՐԿՉՈՒԹՅԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ

(Սկզբը 1-ին էրում)

Ճաշ, օրինակար, բաղաձա- կիրք և այլն, որ իրենք իրենց բարոյական վերահսկողները կհիմնեն: Չեմ կարծում թե սույն համեմատությունը մեկ կամ մյուս կողմի համար վի- ռալորական կլինի:

Ցուրաբանշյուր կրոնի կամ գաղափարախոսության հիմ- բուն, այսպիսով, բացահայտ կամ ոչ բացահայտ ընկած է որևէ էթիկական ուսմունք: Որ- այնպիսի իմաստներ, թե ինչ է ի- թեմից ներկայացնում սույն գաղափարախոսությունը, հարկ է ունենալ մարդուն: Բրիտանու- թյան հիմնում ընկած է ներքև առ մարդն առհասարակ՝ ան- կախ դասակարգային ու ազ- գային պատկանելիությունից:

Ու եթե դա օրենքի ուժ ըս- տանալը, ապա յուրաքանչյուր քրիստոնեական պետության ամենամատուցող մեջ կար- տառայությունը այսպես. «Մարդը բարձր է պետությունից, հայ- ռենիքից, ամեն ինչից», իսկ այդպիսի պետության բաղա- րացին, լինելով իր հայրենիքի մեծագույն արժեքը, եթե իսկա- կան քրիստոնե է, պարտա- վոր է հայրենիքին ու պետու- թյունին իր ամեն շատրապա- սել, այ, հակասալը: Սոցիա-

լիստական պետության գերա- գույն արժեքը ևս դրսևորված էր սահմանադրության մեջ, դա սոցիալիստական պետական կարգն էր, որը բարձր էր մար- դուն, ժողովրդին, հայրենիքից. սոցիալիստական էթիկայի ար- ժեքների արժեքը փաստորեն տիրող գաղափարախոսության իշխանությունն էր:

Ինչպես բաղաձաքում ու ա- ցիալական կատարումը, հո- գևոր այս կատարումը նույն- պես երկաստիճան է. օրենսդիր (սուրբ գրքերը) և գործադիր (ելեղեցի): Ուսման ամենա- պահորձն ընդունելով սուրբ գրքերը և լինելով հավատա- ղ, ընդդիմանում են եկեղե- ցուն, ընդհուպ մինչև մեծու- Միջնադարյան Հայաստանում սկիզբ առավ ու համարյա երեք դար գոյատևեց պավիկյան շարժումը, որին հետևեց թուղ- րակեցիների աղանդական հե- բեկությունությունը: Պաշտոնի թո- աստծոն ընդունում է մեծ, առանց եկեղեցու, առանց թանգարանի հանդերձներով, ակնագարող մասունքներով ու ոսկեկա- րգից մեծությամբ գաղափարված ե- կեղեցականների, որպես, որոնք ոչ թե ծառա են, ինչպես Տերն էր ուսուցանում, այլ իսկական իշխաններ:

Նույն մտայնության էր մեկ Տիկալույց, որը դրա համար ա- ճիճից և օտարվեց եկեղե- ցուց: Հենց այդ մտայնության արժեքը էր այն տեղեկությունը, որ պետության ամենամատուցող մեջ կար- տառայությունը այսպես. «Մարդը բարձր է պետությունից, հայ- ռենիքից, ամեն ինչից», իսկ այդպիսի պետության բաղա- րացին, լինելով իր հայրենիքի մեծագույն արժեքը, եթե իսկա- կան քրիստոնե է, պարտա- վոր է հայրենիքին ու պետու- թյունին իր ամեն շատրապա- սել, այ, հակասալը: Սոցիա-

լիստական պետության գերա- գույն արժեքը ևս դրսևորված էր սահմանադրության մեջ, դա սոցիալիստական պետական կարգն էր, որը բարձր էր մար- դուն, ժողովրդին, հայրենիքից. սոցիալիստական էթիկայի ար- ժեքների արժեքը փաստորեն տիրող գաղափարախոսության իշխանությունն էր:

Ինչպես բաղաձաքում ու ա- ցիալական կատարումը, հո- գևոր այս կատարումը նույն- պես երկաստիճան է. օրենսդիր (սուրբ գրքերը) և գործադիր (ելեղեցի): Ուսման ամենա- պահորձն ընդունելով սուրբ գրքերը և լինելով հավատա- ղ, ընդդիմանում են եկեղե- ցուն, ընդհուպ մինչև մեծու- Միջնադարյան Հայաստանում սկիզբ առավ ու համարյա երեք դար գոյատևեց պավիկյան շարժումը, որին հետևեց թուղ- րակեցիների աղանդական հե- բեկությունությունը: Պաշտոնի թո- աստծոն ընդունում է մեծ, առանց եկեղեցու, առանց թանգարանի հանդերձներով, ակնագարող մասունքներով ու ոսկեկա- րգից մեծությամբ գաղափարված ե- կեղեցականների, որպես, որոնք ոչ թե ծառա են, ինչպես Տերն էր ուսուցանում, այլ իսկական իշխաններ:

Նույն մտայնության էր մեկ Տիկալույց, որը դրա համար ա- ճիճից և օտարվեց եկեղե- ցուց: Հենց այդ մտայնության արժեքը էր այն տեղեկությունը, որ պետության ամենամատուցող մեջ կար- տառայությունը այսպես. «Մարդը բարձր է պետությունից, հայ- ռենիքից, ամեն ինչից», իսկ այդպիսի պետության բաղա- րացին, լինելով իր հայրենիքի մեծագույն արժեքը, եթե իսկա- կան քրիստոնե է, պարտա- վոր է հայրենիքին ու պետու- թյունին իր ամեն շատրապա- սել, այ, հակասալը: Սոցիա-

լիստական պետության գերա- գույն արժեքը ևս դրսևորված էր սահմանադրության մեջ, դա սոցիալիստական պետական կարգն էր, որը բարձր էր մար- դուն, ժողովրդին, հայրենիքից. սոցիալիստական էթիկայի ար- ժեքների արժեքը փաստորեն տիրող գաղափարախոսության իշխանությունն էր:

Ինչպես բաղաձաքում ու ա- ցիալական կատարումը, հո- գևոր այս կատարումը նույն- պես երկաստիճան է. օրենսդիր (սուրբ գրքերը) և գործադիր (ելեղեցի): Ուսման ամենա- պահորձն ընդունելով սուրբ գրքերը և լինելով հավատա- ղ, ընդդիմանում են եկեղե- ցուն, ընդհուպ մինչև մեծու- Միջնադարյան Հայաստանում սկիզբ առավ ու համարյա երեք դար գոյատևեց պավիկյան շարժումը, որին հետևեց թուղ- րակեցիների աղանդական հե- բեկությունությունը: Պաշտոնի թո- աստծոն ընդունում է մեծ, առանց եկեղեցու, առանց թանգարանի հանդերձներով, ակնագարող մասունքներով ու ոսկեկա- րգից մեծությամբ գաղափարված ե- կեղեցականների, որպես, որոնք ոչ թե ծառա են, ինչպես Տերն էր ուսուցանում, այլ իսկական իշխաններ:

Նույն մտայնության էր մեկ Տիկալույց, որը դրա համար ա- ճիճից և օտարվեց եկեղե- ցուց: Հենց այդ մտայնության արժեքը էր այն տեղեկությունը, որ պետության ամենամատուցող մեջ կար- տառայությունը այսպես. «Մարդը բարձր է պետությունից, հայ- ռենիքից, ամեն ինչից», իսկ այդպիսի պետության բաղա- րացին, լինելով իր հայրենիքի մեծագույն արժեքը, եթե իսկա- կան քրիստոնե է, պարտա- վոր է հայրենիքին ու պետու- թյունին իր ամեն շատրապա- սել, այ, հակասալը: Սոցիա-

լիստական պետության գերա- գույն արժեքը ևս դրսևորված էր սահմանադրության մեջ, դա սոցիալիստական պետական կարգն էր, որը բարձր էր մար- դուն, ժողովրդին, հայրենիքից. սոցիալիստական էթիկայի ար- ժեքների արժեքը փաստորեն տիրող գաղափարախոսության իշխանությունն էր:

Ինչպես բաղաձաքում ու ա- ցիալական կատարումը, հո- գևոր այս կատարումը նույն- պես երկաստիճան է. օրենսդիր (սուրբ գրքերը) և գործադիր (ելեղեցի): Ուսման ամենա- պահորձն ընդունելով սուրբ գրքերը և լինելով հավատա- ղ, ընդդիմանում են եկեղե- ցուն, ընդհուպ մինչև մեծու- Միջնադարյան Հայաստանում սկիզբ առավ ու համարյա երեք դար գոյատևեց պավիկյան շարժումը, որին հետևեց թուղ- րակեցիների աղանդական հե- բեկությունությունը: Պաշտոնի թո- աստծոն ընդունում է մեծ, առանց եկեղեցու, առանց թանգարանի հանդերձներով, ակնագարող մասունքներով ու ոսկեկա- րգից մեծությամբ գաղափարված ե- կեղեցականների, որպես, որոնք ոչ թե ծառա են, ինչպես Տերն էր ուսուցանում, այլ իսկական իշխաններ:

Նույն մտայնության էր մեկ Տիկալույց, որը դրա համար ա- ճիճից և օտարվեց եկեղե- ցուց: Հենց այդ մտայնության արժեքը էր այն տեղեկությունը, որ պետության ամենամատուցող մեջ կար- տառայությունը այսպես. «Մարդը բարձր է պետությունից, հայ- ռենիքից, ամեն ինչից», իսկ այդպիսի պետության բաղա- րացին, լինելով իր հայրենիքի մեծագույն արժեքը, եթե իսկա- կան քրիստոնե է, պարտա- վոր է հայրենիքին ու պետու- թյունին իր ամեն շատրապա- սել, այ, հակասալը: Սոցիա-

լիստական պետության գերա- գույն արժեքը ևս դրսևորված էր սահմանադրության մեջ, դա սոցիալիստական պետական կարգն էր, որը բարձր էր մար- դուն, ժողովրդին, հայրենիքից. սոցիալիստական էթիկայի ար- ժեքների արժեքը փաստորեն տիրող գաղափարախոսության իշխանությունն էր:

Ինչպես բաղաձաքում ու ա- ցիալական կատարումը, հո- գևոր այս կատարումը նույն- պես երկաստիճան է. օրենսդիր (սուրբ գրքերը) և գործադիր (ելեղեցի): Ուսման ամենա- պահորձն ընդունելով սուրբ գրքերը և լինելով հավատա- ղ, ընդդիմանում են եկեղե- ցուն, ընդհուպ մինչև մեծու- Միջնադարյան Հայաստանում սկիզբ առավ ու համարյա երեք դար գոյատևեց պավիկյան շարժումը, որին հետևեց թուղ- րակեցիների աղանդական հե- բեկությունությունը: Պաշտոնի թո- աստծոն ընդունում է մեծ, առանց եկեղեցու, առանց թանգարանի հանդերձներով, ակնագարող մասունքներով ու ոսկեկա- րգից մեծությամբ գաղափարված ե- կեղեցականների, որպես, որոնք ոչ թե ծառա են, ինչպես Տերն էր ուսուցանում, այլ իսկական իշխաններ:

Նույն մտայնության էր մեկ Տիկալույց, որը դրա համար ա- ճիճից և օտարվեց եկեղե- ցուց: Հենց այդ մտայնության արժեքը էր այն տեղեկությունը, որ պետության ամենամատուցող մեջ կար- տառայությունը այսպես. «Մարդը բարձր է պետությունից, հայ- ռենիքից, ամեն ինչից», իսկ այդպիսի պետության բաղա- րացին, լինելով իր հայրենիքի մեծագույն արժեքը, եթե իսկա- կան քրիստոնե է, պարտա- վոր է հայրենիքին ու պետու- թյունին իր ամեն շատրապա- սել, այ, հակասալը: Սոցիա-

լիստական պետության գերա- գույն արժեքը ևս դրսևորված էր սահմանադրության մեջ, դա սոցիալիստական պետական կարգն էր, որը բարձր էր մար- դուն, ժողովրդին, հայրենիքից. սոցիալիստական էթիկայի ար- ժեքների արժեքը փաստորեն տիրող գաղափարախոսության իշխանությունն էր:

Ինչպես բաղաձաքում ու ա- ցիալական կատարումը, հո- գևոր այս կատարումը նույն- պես երկաստիճան է. օրենսդիր (սուրբ գրքերը) և գործադիր (ելեղեցի): Ուսման ամենա- պահորձն ընդունելով սուրբ գրքերը և լինելով հավատա- ղ, ընդդիմանում են եկեղե- ցուն, ընդհուպ մինչև մեծու- Միջնադարյան Հայաստանում սկիզբ առավ ու համարյա երեք դար գոյատևեց պավիկյան շարժումը, որին հետևեց թուղ- րակեցիների աղանդական հե- բեկությունությունը: Պաշտոնի թո- աստծոն ընդունում է մեծ, առանց եկեղեցու, առանց թանգարանի հանդերձներով, ակնագարող մասունքներով ու ոսկեկա- րգից մեծությամբ գաղափարված ե- կեղեցականների, որպես, որոնք ոչ թե ծառա են, ինչպես Տերն էր ուսուցանում, այլ իսկական իշխաններ:

Հորայր իՍԱԿԻԱՆ

«ՈՒՄ Ե ԺՊՏՈՒՄ... ԵՈՒԿԱՆ»

Վերջակետը որեց դատարանը

«Նպատակ» քերթի 1994 թվականի սեպտեմբերի 15-ի համարում տպագրված «Ում և ժպտում... չու- կան» նամակը հակասական կարծիքներ ու կրեմե- առիք տվեց: Բնականաբար, հասկանալի էր մեղադր- վող կողմի, այն է՝ Շ. Գրիգորյանի և Ռ. Սաղամունյանի պաշտպանվելու ձգտումը, անհասկանալի էր, օպակյան, թե ինչու մեր բերքում գիտնականի բառափառություն, ազնվություն, յուրակական ձախարակների մասին սկսած խոսակցությունը ցանկացած շարունակելու առջ- այլ քերթեր՝ առանց ճշտելու, պարզելու խնդրա առա- կա էլուրը: Լավ է, որ մեր ընդդիմախոսների մեջ ե- դան մարդիկ, օվկեր ունեցած բարոյություն և ազնվա- թյուն, ժամանակին նկատելու քույլ տված սխալ: Թե- բերի միջև հետագա անախորժ «մեծամարտ» կանխ- նու նպատակով մենք ընդհանրապես բանավեցին՝ մե- ընթերցողներին խոստանալով հրապարակել դատա- րանի վերջը, որն իրավունք ունի վերջնական գնահատա- կան տալ երևույթին:

Կատարում ենք մեր խոստումը. հրապարակում ենք Մյանմիկյանի չրջանի ժողովրդական դատարանի հո- ւտեմբերի 19-ի դատական նիստի վերջը (ժողովա- րան՝ Շ. Վարդանյան, դատախազ՝ Լ. Մանուկյան):

Երևանի քաղաքի Մյանմիկյանի չրջանի ժողովրդական դատարանի նիստում քննվեց գործն ըստ հա- ցի՝ Աղասի Վարդանյանի Սահակյանի ընդդեմ Շավիղ Սուրենի Գրիգորյանի և Ռազմիկ Իսախանի Սողոմոն- յանի իր հեղինակային ի- րավունքների պաշտպանու- թյան պահանջի մասին:

Դատաքննությանը, կող- մերի բացատրություններով, մասնագիտական եզրակա- ցություններ, առանձին կար- ծիքով և գործի ողջ փա- տաթղթային տվյալների ու- սումնաբերությամբ հաս- տատմեց հետևյալը. հա- ցի՝ Վարդանյանի և Ռազմիկ Իսախանի Սողոմոն- յանի իր հեղինակային ի- րավունքների պաշտպանու- թյան պահանջի մասին:

Դատաքննությանը, կող- մերի բացատրություններով, մասնագիտական եզրակա- ցություններ, առանձին կար- ծիքով և գործի ողջ փա- տաթղթային տվյալների ու- սումնաբերությամբ հաս- տատմեց հետևյալը. հա- ցի՝ Վարդանյանի և Ռազմիկ Իսախանի Սողոմոն- յանի իր հեղինակային ի- րավունքների պաշտպանու- թյան պահանջի մասին:

Դատաքննությանը, կող- մերի բացատրություններով, մասնագիտական եզրակա- ցություններ, առանձին կար- ծիքով և գործի ողջ փա- տաթղթային տվյալների ու- սումնաբերությամբ հաս- տատմեց հետևյալը. հա- ցի՝ Վարդանյանի և Ռազմիկ Իսախանի Սողոմոն- յանի իր հեղինակային ի- րավունքների պաշտպանու- թյան պահանջի մասին:

Դատաքննությանը, կող- մերի բացատրություններով, մասնագիտական եզրակա- ցություններ, առանձին կար- ծիքով և գործի ողջ փա- տաթղթային տվյալների ու- սումնաբերությամբ հաս- տատմեց հետևյալը. հա- ցի՝ Վարդանյանի և Ռազմիկ Իսախանի Սողոմոն- յանի իր հեղինակային ի- րավունքների պաշտպանու- թյան պահանջի մասին:

Դատաքննությանը, կող- մերի բացատրություններով, մասնագիտական եզրակա- ցություններ, առանձին կար- ծիքով և գործի ողջ փա- տաթղթային տվյալների ու- սումնաբերությամբ հաս- տատմեց հետևյալը. հա- ցի՝ Վարդանյանի և Ռազմիկ Իսախանի Սողոմոն- յանի իր հեղինակային ի- րավունքների պաշտպանու- թյան պահանջի մասին:

Դատաքննությանը, կող- մերի բացատրություններով, մասնագիտական եզրակա- ցություններ, առանձին կար- ծիքով և գործի ողջ փա- տաթղթային տվյալների ու- սումնաբերությամբ հաս- տատմեց հետևյալը. հա- ցի՝ Վարդանյանի և Ռազմիկ Իսախանի Սողոմոն- յանի իր հեղինակային ի- րավունքների պաշտպանու- թյան պահանջի մասին:

Դատաքննությանը, կող- մերի բացատրություններով, մասնագիտական եզրակա- ցություններ, առանձին կար- ծիքով և գործի ողջ փա- տաթղթային տվյալների ու- սումնաբերությամբ հաս- տատմեց հետևյալը. հա- ցի՝ Վարդանյանի և Ռազմիկ Իսախանի Սողոմոն- յանի իր հեղինակային ի- րավունքների պաշտպանու- թյան պահանջի մասին:

Դատաքննությանը, կող- մերի բացատրություններով, մասնագիտական եզրակա- ցություններ, առանձին կար- ծիքով և գործի ողջ փա- տաթղթային տվյալների ու- սումնաբերությամբ հաս- տատմեց հետևյալը. հա- ցի՝ Վարդանյանի և Ռազմիկ Իսախանի Սողոմոն- յանի իր հեղինակային ի- րավունքների պաշտպանու- թյան պահանջի մասին:

Դատաքննությանը, կող- մերի բացատրություններով, մասնագիտական եզրակա- ցություններ, առանձին կար- ծիքով և գործի ողջ փա- տաթղթային տվյալների ու- սումնաբերությամբ հաս- տատմեց հետևյալը. հա- ցի՝ Վարդանյանի և Ռազմիկ Իսախանի Սողոմոն- յանի իր հեղինակային ի- րավունքների պաշտպանու- թյան պահանջի մասին:

Դատաքննությանը, կող- մերի բացատրություններով, մասնագիտական եզրակա- ցություններ, առանձին կար- ծիքով և գործի ողջ փա- տաթղթային տվյալների ու- սումնաբերությամբ հաս- տատմեց հետևյալը. հա- ցի՝ Վարդանյանի և Ռազմիկ Իսախանի Սողոմոն- յանի իր հեղինակային ի- րավունքների պաշտպանու- թյան պահանջի մասին:

(Սկզբը 1-ին էրում)

յած բազմաթիվ փորձերին, իՍՀՄ-ում և տնտեսական փոփոխության խորհրդի երկրներում այդպես էլ չա- չողվեց կազմակերպել ՄՍԻ սպեկտրոմետրի արտա- դրությունը, ուստի այդ սարքերը գնվում էին արտա- սահմանյան, հիմնականում գերմանական «Բրուկեր» և ԱՄՆ-ի «Վարդան» ֆիրմաներից, յուրաքանչյուր սար- քավորման համար վճարելով մի քանի հարյուր հազար ամերիկյան դոլար:

Հայաստանում առաջին ՄՍԻ սպեկտրոմետրը ձեռք բերվեց ԳԱ Նուրի օրգանական քիմիայի ինստի- տուտի կողմից, 1972 թ. շուտով նմանատիպ են երկու սպեկտրոմետրեր տեղադրվեցին Նրևանի պետական համալսարանի քիմիական ֆակուլտետում և ԳԱ օրգա- նական քիմիայի ինստիտուտում:

Մինչև 70-ական թվականների վերջը ՏՖԽ շրջանա- կներում Հայաստան բերվեց ևս մոտ մեկ տասնյակ Չե- խովիվիկայի «Տեսայ» ֆիրմայի էլեկտրամագնիս- ական սպեկտրոմետրեր, որոնցից գրեթե և ոչ մեկը այդ- պես էլ չաղողվեց օգտագործել: 1980 թ. ԳԱ ՆՈՒՄ-ում շահագործման հանձնվեց գերագործի մագնիսով հա- մարված ԱՄՆ-ի «Վարդան» ֆիրմայի 200 ՄՎ քաղ- մամիլոնային իմպուլսային ֆուլեր սպեկտրոմետր, ո- թի առկայությունը Հայաստանի քիմիկոսների համար բացվում էր ճանաչողությունների ընդարձակ ապա- րեն: Բացի լրացուցիչ այլ և այլ հնարավորությունե- րից, սա միակ սարքն էր, որ թույլ էր տալիս ուսում- նասիրել քիմիական միացությունների նաև ամֆոտե- ռային կառուցվածքը, կամ մոլեկուլի կմախքը: Սակայն այս սարքը նույնպես դատապարտված էր անգործու- լան: Իսկ 80-ական թվականներին ՆՈՒՄ քիմիական ֆակուլտետի կողմից ձեռք բերված Տեսայ ֆիրմայի 100 ՄՎ էլեկտրամագնիսական պրոտոնային սպեկտրո- մետրը եղած հնարավորություններին ըստ էության ո- չէին ավելացնել չէր կարող:

Գործիքային առումով այսօր առկա հնարավորու- թյունների սուկ թվաքանակն իսկ ցույց է տալիս, որ այս- օր Հայաստանի գիտաշխատողների և առաջին հերթին քիմիկոսների հակալական բանակը, ինչպես նաև այլ քիմիկոսներում գործող մասնագետները լավագույն ղեկավար կարող են չույս կապել միայն ՄՍԻ մեթոդի ամենապարզագույն կիրառության հետ, որի արդյունք- ները շատ զեպքերում բավարար չեն նյութի կառույցի մասին հավաստի տեղեկություններ ստանալու համար: Ավելին, այդպիսի տեղեկություններ վաղուց արդեն չեն բավարարում հեղինակություն վայելող բազմաթիվ գի- տական ամսագրերի կողմից ներկայացվող պահանջ- ներին:

Հետագայում հաջորդ օրվապույն 80-ական թվականների վրա, կարելի է միայն տարախանել, թե ինչպես քիմիայի երկիր համարվող Հայաստանում, ուր առկա էին շատ հզոր քիմիական գործարաններ, բազ- մաթիվ քիմիական և քիմիային հարակից պրոֆիլի գի- տահետազոտական ինստիտուտներ, ՄՍԻ մեթոդի այդ- պես էլ զարգացում չունեցան:

Արդարությունը պահանջում է խոստովանել, որ նյու- թի կառույցի ուսումնասիրման մյուս կարևորագույն մեթոդներն ինչպես մնացել են զարգացման ցածր աստիճանի վրա: Ավելին, հանրապետության վերջին տարիների տնտեսական ճգնաժամը հզոր հարված հաս- ցրեց այդ մեթոդներին՝ նրանց հասցնելով կոր- ժամանակ եզրին: Արտակարգ խնամք պահանջող ֆիզի- կային մայրված և բարդապես հնացած, սակայն աշ- խատանքի համար դեռ պիտանի այդ հատ ու կենտ սար- քերը երեք, չորս ձեռն մնացին առանց էլեկտրասուղ- ժան, ստանձանեցին և խոստովանեցին պայմաններում, ինչի փառքից դարձր կամ շատ ծանր հետևանքներ թու- ղեց սարքերի հետագա աշխատանքային վիճակի վրա:

Մեր հանրապետությունում ՄՍԻ բնագավառում ըս- տեղծված նման վիճակի պատճառները բազմաթիվ են և բազմաթիվ: Եվ հարցը միայն զգալի ֆինանսական ներդրումներ կատարելու հնարավորությունների բացա- կայություն մեջ չէ

